

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง การซื้อหุ้นคืนตามมาตรา ๖๖/๑ (๒) แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด
พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ มีหนังสือ ที่
กลต. ม.๘๙๖/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๗ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความ
ว่า ในปัจจุบันบริษัทมหาชนจำกัดที่มีการระดมทุนภายใต้พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาด
หลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ หลายแห่ง ซึ่งมีกำไรสะสมและมีสภาพคล่องส่วนเกิน ได้ทำการซื้อหุ้น
ของบริษัทคืนตามมาตรา ๖๖/๑ (๒) แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ ในการ
นี้ สำนักงานฯ พบว่าในบรรดาบริษัทดังกล่าว มีบางบริษัทซื้อหุ้นคืนด้วยจำนวนเงินที่เกินกว่ากำไร
สะสมของบริษัท และกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ในฐานะหน่วยงานที่ดูแล
รับผิดชอบการปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้ให้
ความเห็นต่อสำนักงานฯ ตามหนังสือที่ พณ ๐๘๐๓/๐๗๐๐ ลงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๗ ว่า บริษัท
มหาชนจำกัดที่มีลักษณะตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติมาตรา ๖๖/๑ (๒) แห่ง
พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ และกฎกระทรวงที่ออกภายใต้อำนาจตามมาตรา
ดังกล่าว สามารถซื้อหุ้นคืนได้โดยไม่จำกัดว่าจะต้องอยู่ในวงเงินกำไรสะสมเท่านั้น

โดยที่สำนักงานฯ มีความเห็นที่แตกต่างจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเกี่ยวกับการ
ตีความขอบเขตการดำเนินการของบริษัทมหาชนจำกัดในการซื้อหุ้นคืนตามมาตรา ๖๖/๑ (๒)
แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ และโดยที่บทบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับ
กับบริษัทมหาชนจำกัดทุกบริษัท ซึ่งรวมถึงบริษัทมหาชนจำกัดที่มีการระดมทุนภายใต้
พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ด้วย สำนักงานฯ จึงขอหารือ
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเกี่ยวกับการที่บริษัทมหาชนจำกัดใดๆ จะซื้อหุ้นคืนตามมาตรา
๖๖/๑ (๒) แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อเป็นแนวทางในการ
ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕
โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. ก่อนปี พ.ศ. ๒๕๕๔ พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติ
บทห้ามเด็ดขาดในมาตรา ๖๖ มิให้บริษัทเป็นเจ้าของหุ้นของตนเอง ซึ่งเหตุผลของการมีบทห้าม
ดังกล่าวก็น่าจะเป็นเหตุผลเดียวกับบทห้ามตามมาตรา ๑๑๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ ที่ห้ามมิให้บริษัทจำกัดถือหุ้นของตนเอง ซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิอธิบายว่า “...การห้ามบริษัท

ซื้อหุ้นของตนเองก็เพียงเพื่อป้องกันมิให้ทุนของบริษัทลดลง เป็นการรักษาเงินทุนของบริษัทซึ่งเป็นหลักประกันของเจ้าหนี้ให้คงอยู่เท่านั้น ...”^๑

๒. ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ เมื่อมีการตราพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๔ ออกใช้บังคับ ได้มีการเพิ่มเติมมาตรา ๖๖/๑ เพื่อเปิดช่องทางให้บริษัทมหาชนจำกัดสามารถซื้อหุ้นคืนได้ ใน ๒ กรณี โดยประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการซื้อหุ้นซึ่งเป็นเหตุแห่งการหารือในเรื่องนี้เป็นกรณีตาม (๒) แห่งมาตรา ๖๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งเปิดโอกาสให้บริษัททำการซื้อหุ้นคืนได้ เมื่อบริษัทมีกำไรสะสมและมีสภาพคล่องส่วนเกิน และการซื้อหุ้นคืนนั้นไม่เป็นเหตุให้บริษัทประสบปัญหาทางการเงิน

๓. ข้อเท็จจริงที่เป็นกรณีปัญหา คือ กรณีที่มีบริษัทจดทะเบียนแห่งหนึ่งในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้ประกาศโครงการซื้อหุ้นคืนเพื่อการบริหารทางการเงินตามมาตรา ๖๖/๑ (๒) แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ โดย ณ เวลาดังกล่าว บริษัทมีกำไรสะสม ๓๙ ล้านบาท แต่บริษัทประกาศซื้อหุ้นคืนเป็นจำนวน ๓.๖ ล้านหุ้น ในราคาหุ้นละ ๕๐ บาท คิดเป็นวงเงินที่ต้องใช้เพื่อการดังกล่าวเป็นจำนวนทั้งสิ้น ๑๘๐ ล้านบาท

๔. สำนักงานฯ มีความเห็นในเบื้องต้นว่า การซื้อหุ้นคืนโดยใช้เงินในจำนวนที่เกินกว่ากำไรสะสมของบริษัทน่าจะเข้าข่ายไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ สำนักงานฯ จึงได้นำข้อเท็จจริงในกรณีดังกล่าวหารือไปยังกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ตามหนังสือสำนักงาน ที่ กสด.จ. ๒๙๔/๒๕๔๗ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗

๕. ต่อมา สำนักงานฯ ได้รับแจ้งจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าตามหนังสือ ที่ พณ ๐๘๐๓/๐๗๐๐ ลงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๗ ว่า ตามบทบัญญัติมาตรา ๖๖/๑ (๒) แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๔ ประกอบกับกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการซื้อหุ้นคืน การจำหน่ายหุ้นที่ซื้อคืนและการตัดหุ้นที่ซื้อคืนของบริษัท พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้บัญญัติในเรื่องการซื้อหุ้นคืนว่า บริษัทอาจซื้อหุ้นคืนเพื่อการบริหารทางการเงินเมื่อบริษัทมีกำไรสะสมและมีสภาพคล่องส่วนเกิน และการซื้อหุ้นคืนนั้นไม่เป็นเหตุให้บริษัทประสบปัญหาทางการเงิน โดยการพิจารณาสภาพคล่องส่วนเกินให้พิจารณาจากความสามารถของบริษัทในการชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดได้ภายในหกเดือนข้างหน้านับแต่วันที่จะเริ่มซื้อหุ้นคืน ซึ่งบทบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่มีข้อกำหนดจำกัดวงเงินเพดานสูงสุดที่บริษัทจะซื้อหุ้นคืนได้ไว้ ฉะนั้น บริษัทจึงสามารถซื้อหุ้นคืนได้โดยไม่จำกัดว่าจะต้องอยู่ภายในวงเงินกำไรสะสมเท่านั้น

๖. สำนักงานฯ เห็นว่า เนื่องจากการซื้อหุ้นคืนเป็นการดำเนินการที่บริษัทสามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องผ่านการพิจารณาเห็นชอบของที่ประชุมผู้ถือหุ้นหรือเจ้าหน้าที่ของบริษัทและโดยนัยของความในวรรคสามของมาตรา ๖๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.

^๑ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, กรกฎาคม ๒๕๔๓), หน้า ๔๓๕.

๒๕๓๕ และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เมื่อบริษัทมีการซื้อหุ้นคืนแล้ว หากบริษัทไม่ได้จำหน่ายหุ้นที่ซื้อคืนนั้นออกไปภายในเวลาที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือจำหน่ายหุ้นที่ซื้อคืนออกไปได้ไม่หมด บริษัทก็จะต้องนำหุ้นซื้อคืนที่จำหน่ายไม่ได้ดังกล่าวไปลดทุนที่ชำระแล้วของบริษัทต่อไป ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การซื้อหุ้นคืนอาจเป็นเหตุให้บริษัทต้องลดทุนที่ชำระแล้วได้ ในขณะที่หากบริษัทดำเนินการกระบวนการลดทุนโดยตรง บริษัทอยู่ภายใต้บังคับต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติมาตรา ๑๓๙ ถึงมาตรา ๑๔๔ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่มีมาตรการและกลไกเฉพาะเพื่อคุ้มครองบรรดาผู้ถือหุ้นโดยรวม^๒ และเจ้าหน้าที่ทั้งหลาย^๓ ของบริษัท

๗. เมื่อการซื้อหุ้นคืนสามารถก่อให้เกิดผลเป็นการลดทุนที่ชำระแล้วของบริษัทได้ โดยปราศจากกระบวนการเพื่อคุ้มครองบุคคลที่มีส่วนได้เสียดังเช่นการลดทุนตามปกติ สำนักงานฯ จึงเห็นว่าควรมีกรอบจำกัดสำหรับการที่บริษัทจะบริหารสภาพคล่องส่วนเกินของบริษัทด้วยวิธีการซื้อหุ้นคืนตามมาตรา ๖๖/๑ (๒) แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยกรอบที่เหมาะสมสำหรับกรณีดังกล่าวจะได้แก่ กรณีที่บริษัทซื้อหุ้นคืนในจำนวนที่ไม่เกินกำไรสะสมของบริษัท เพราะหากในกรณีดังกล่าวจะเป็นผลให้บริษัทต้องมีการลดทุนที่ชำระแล้วในภายหลัง ก็ยังสามารถพิจารณาได้ว่า บริษัทใช้กำไรสะสมของบริษัทในการลดทุน สภาพการณ์จึงไม่มีความจำเป็นที่ผู้ถือหุ้นหรือเจ้าหน้าที่ของบริษัทจำเป็นต้องได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัติมาตรา ๑๓๙ ถึงมาตรา ๑๔๔ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ เช่นเดียวกับการลดทุนในกรณีปกติ

๘. สำนักงานฯ เห็นว่า การกำหนดขอบเขตของการซื้อหุ้นคืนตาม (๒) ของมาตรา ๖๖/๑ ไว้ไม่ให้เกินกว่ากำไรสะสม ยังคงอยู่ภายในกรอบเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการกำหนดขอบเขตดังกล่าวจะเป็นการป้องกันมิให้บทบัญญัติมาตรา ๑๓๙ ถึงมาตรา ๑๔๔ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับเฉพาะกับการ

^๒ มาตรา ๑๓๙ บริษัทจะลดทุนจากจำนวนที่จดทะเบียนไว้แล้วได้โดยการลดมูลค่าหุ้นแต่ละหุ้นให้ต่ำลงหรือลดจำนวนหุ้นให้น้อยลงก็ได้ แต่จะลดทุนลงไปถึงต่ำกว่าจำนวนหนึ่งในสี่ของทุนทั้งหมดหาได้ไม่

ในกรณีที่บริษัทขาดทุนสะสม และได้มีการชดเชยผลขาดทุนสะสมตามมาตรา ๑๑๙ แล้ว ยังคงมีผลขาดทุนสะสมเหลืออยู่ บริษัทอาจลดทุนให้เหลือต่ำกว่าจำนวนหนึ่งในสี่ของทุนทั้งหมดก็ได้

การลดมูลค่าหุ้นหรือลดจำนวนหุ้นตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองเป็นจำนวนเท่าใด และด้วยวิธีการอย่างใด จะกระทำได้อีกเมื่อที่ประชุมผู้ถือหุ้นลงมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนเสียงทั้งหมดของผู้ถือหุ้นที่มาประชุมและมีสิทธิออกเสียงลงคะแนน ทั้งนี้ บริษัทต้องนำมตินั้นไปขอจดทะเบียนภายในสิบวันนับแต่วันที่ที่ประชุมลงมติ

^๓ มาตรา ๑๔๑ ในการลดทุนที่มีใช้กรณีตามมาตรา ๑๔๐ บริษัทต้องมีหนังสือแจ้งมติการลดทุนไปยังเจ้าหน้าที่บริษัทที่บริหารภายในสิบวันนับแต่วันที่ที่ประชุมผู้ถือหุ้นลงมติ โดยกำหนดเวลาให้ส่งคำคัดค้านภายในสองเดือนนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งมตินั้น และให้บริษัทโฆษณามตินั้นทางหนังสือพิมพ์ภายในกำหนดเวลาสิบวันนับด้วย

ถ้ามีการคัดค้าน บริษัทจะลดทุนมิได้จนกว่าจะได้ชำระหนี้หรือให้ประกันเพื่อหนี้นั้นแล้ว

ลดทุนและมีมาตรการเพื่อคุ้มครองผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง ต้องเสื่อมประสิทธิภาพในการใช้บังคับ

๙. โดยที่สำนักงานฯ มีความเห็นที่แตกต่างจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าที่มีรายละเอียดที่นำเสนอข้างต้น และโดยที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้บังคับกับบริษัทที่มีการระดมทุนจากประชาชนภายใต้พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ด้วย ประกอบกับประชาชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการระดมทุนดังกล่าวอาจเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัท หรือเจ้าหน้าที่ของบริษัท ผ่านการถือหลักทรัพย์ประเภทต่างๆ เช่น หุ้นกู้ เป็นต้น ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องนี้ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์จึงขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๒) ได้พิจารณาข้อหารือของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ โดยมีผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) และผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่า กรณีตามข้อหารือมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า บริษัทมหาชนจำกัดจะซื้อหุ้นคืนตามมาตรา ๖๖/๑ (๒) แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๔ เกินกำไรสะสมได้หรือไม่

มาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดห้ามบริษัทเป็นเจ้าของหุ้นหรือรับจำนำหุ้นของตนเอง อันเป็นบทเด็ดขาดและใช้บังคับตลอดมาจนได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยมาตรา ๖๖/๑^๔ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม

^๔ มาตรา ๖๖/๑ บทบัญญัติมาตรา ๖๖ ในส่วนที่เกี่ยวกับการที่บริษัทเป็นเจ้าของหุ้นของตนเอง มิให้นำมาใช้บังคับในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) บริษัทอาจซื้อหุ้นคืนจากผู้ถือหุ้นที่ออกเสียงไม่เห็นด้วยกับมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นซึ่งแก้ไขข้อบังคับของบริษัทเกี่ยวกับสิทธิในการออกเสียงลงคะแนนและสิทธิในการรับเงินปันผล ซึ่งผู้ถือหุ้นเห็นวาทนไม่ได้รับความเป็นธรรม

(๒) บริษัทอาจซื้อหุ้นคืนเพื่อบริหารทางการเงินเมื่อบริษัทมีกำไรสะสมและสภาพคล่องส่วนเกินและการซื้อหุ้นคืนนั้นไม่เป็นเหตุให้บริษัทประสบปัญหาทางการเงิน

หุ้นที่บริษัทถืออยู่นั้นจะไม่นับเป็นองค์ประชุมในการประชุมผู้ถือหุ้น รวมทั้งไม่มีสิทธิในการออกเสียงลงคะแนนและสิทธิในการรับเงินปันผลด้วย

หุ้นที่ซื้อคืนตามวรรคหนึ่ง บริษัทจะต้องจำหน่ายออกไปภายในเวลาที่กำหนดในกฎกระทรวง ถ้าไม่จำหน่ายหรือจำหน่ายไม่หมดภายในเวลาที่กำหนด ให้บริษัทลดทุนที่ชำระแล้วโดยวิธีตัดหุ้นจดทะเบียนส่วนที่จำหน่ายไม่ได้

การซื้อหุ้นคืนตามวรรคหนึ่ง การจำหน่ายหุ้น และการตัดหุ้นตามวรรคสาม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

โดยพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๔ กำหนดให้บริษัทสามารถเป็นเจ้าของหุ้นของตนเองได้เพียง ๒ กรณี คือ ๑) การซื้อหุ้นคืนจากผู้ถือหุ้นที่ออกเสียงไม่เห็นด้วยกับมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นในการแก้ไขข้อบังคับของบริษัทเกี่ยวกับสิทธิในการออกเสียงลงคะแนนและสิทธิในการรับเงินปันผล และ ๒) การซื้อหุ้นคืนเพื่อบริหารทางการเงิน อันเป็นบทยกเว้นของมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ ดังนั้น การพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา ๖๖/๑ ดังกล่าวนี้นจึงต้องตีความโดยเคร่งครัด

การซื้อหุ้นคืนเพื่อบริหารทางการเงินตามมาตรา ๖๖/๑ (๒) แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ นั้น บริษัทจะกระทำได้เมื่อมีกำไรสะสมและสภาพคล่องส่วนเกิน และการซื้อหุ้นคืนไม่เป็นเหตุให้บริษัทประสบปัญหาทางการเงิน การที่กฎหมายกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวไว้ก็เพื่อป้องกันมิให้ทุนของบริษัทลดลงอันเนื่องมาจากการซื้อหุ้นของตนเองคืน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทุนอันเป็นหลักประกันของบรรดาเจ้าหนี้ของบริษัท และเพื่อให้บริษัทยังคงมีสภาพคล่องเพียงพอแก่การชำระหนี้ของบริษัท ซึ่งข้อ ๖ (๑)^๕ แห่งกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการซื้อหุ้นคืน การจำหน่ายหุ้นที่ซื้อคืน และการตัดหุ้นที่ซื้อคืนของบริษัท พ.ศ. ๒๕๔๔ กำหนดว่า ให้พิจารณาสภาพคล่องส่วนเกินดังกล่าวจากความสามารถของบริษัทในการชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดภายในหกเดือนข้างหน้านับแต่วันที่เริ่มซื้อหุ้นคืน และแม้ว่ากฎกระทรวงฉบับนี้จะไม่ได้อำหนดวงเงินในการซื้อหุ้นคืนไว้ ก็ได้หมายความว่า หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการซื้อหุ้นคืนของบริษัทจะจำกัดเฉพาะสภาพคล่องส่วนเกินของบริษัท แต่ยังคงพิจารณาเงื่อนไขอื่น ๆ ได้แก่ กำไรสะสมของบริษัท และการซื้อหุ้นคืนนั้นไม่เป็นเหตุให้บริษัทประสบปัญหาทางการเงินด้วย

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๒) ได้พิจารณาคำว่า “เมื่อบริษัทมีกำไรสะสม” ในมาตรา ๖๖/๑ (๒) แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ แล้ว เห็นว่า เป็นการกำหนดเงื่อนไขประการหนึ่งในการซื้อหุ้นคืน ไม่ใช่เงื่อนไขเวลาในการซื้อหุ้นคืน เพราะฉะนั้น บริษัทก็จะ

^๕ ข้อ ๖ การซื้อหุ้นคืนตามมาตรา ๖๖/๑ (๒) เมื่อบริษัทมีกำไรสะสมและสภาพคล่องส่วนเกินให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้พิจารณาสภาพคล่องส่วนเกินของบริษัทจากความสามารถของบริษัทในการชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดได้ภายในหกเดือนข้างหน้านับแต่วันที่เริ่มซื้อหุ้นคืน

(๒) ให้บริษัทจัดทำโครงการซื้อหุ้นคืนซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายการ ดังนี้

(ก) ข้อมูลแสดงกำไรสะสมของบริษัทและความสามารถของบริษัทในการชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดภายในหกเดือนข้างหน้านับแต่วันที่เริ่มซื้อหุ้นคืน

(ข) เหตุผลในการซื้อหุ้นคืน

(ค) จำนวนหุ้นที่จะซื้อคืน หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาหุ้น วิธีการซื้อหุ้นและกำหนดเวลาที่จะซื้อหุ้นคืน

ในกรณีหุ้นที่จะซื้อคืนเป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยให้นำราคาหุ้นเฉลี่ยย้อนหลังสามสิบวันก่อนวันที่บริษัทจะทำการเปิดเผยข้อมูลตามข้อ ๙ มาประกอบการพิจารณากำหนดราคาหุ้นด้วย

(ง) ผลกระทบต่อผู้ถือหุ้นและบริษัทภายหลังการซื้อหุ้นคืน

(จ) กำหนดเวลาในการจำหน่ายและการตัดหุ้นที่ซื้อคืน

สามารถซื้อหุ้นคืนได้มากกว่ากำไรสะสมโดยพิจารณาจากสภาพคล่องส่วนเกินของบริษัทเป็นสำคัญ ในขณะที่การซื้อหุ้นคืนเกินกำไรสะสมนั้นเท่ากับบริษัทได้นำเงินในส่วนที่เป็นทุนของบริษัทมาชำระเป็นค่าซื้อหุ้นคืน และหากบริษัทไม่จำหน่ายหรือจำหน่ายหุ้นดังกล่าวไม่หมดภายในเวลาที่กำหนด บริษัทต้องลดทุนที่ชำระแล้วโดยวิธีตัดหุ้นจดทะเบียนส่วนที่ซื้อคืนและยังไม่ได้จำหน่ายซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดในมาตรา ๖๖/๑ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ ประกอบกับ ข้อ ๑๔^๖ แห่งกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการว่าด้วยการซื้อหุ้นคืน การจำหน่ายหุ้นที่ซื้อคืน และการตัดหุ้นที่ซื้อคืนของบริษัทฯ อันจะทำให้ทุนของบริษัทลดลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของมาตรา ๖๖/๑ (๒) แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ ที่ประสงค์จะให้การซื้อหุ้นคืนของบริษัทเพื่อบริหารทางการเงินไม่ส่งผลกระทบต่อทุนของบริษัทอันเป็นหลักประกันของเจ้าหนี้ของบริษัท ด้วยเหตุนี้ การกำหนดเงื่อนไขว่า บริษัทจะซื้อหุ้นคืนได้เมื่อมีกำไรสะสม จึงเป็นการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับวงเงินในการซื้อหุ้นคืนของบริษัทให้กระทำได้ไม่เกินกำไรสะสมเท่านั้น

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาเทียบกับบทบัญญัติเกี่ยวกับการลดทุนในมาตรา ๑๓๙^๗ และมาตรา ๑๔๑^๘ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ แล้ว จะเห็นได้ว่า การลดทุนอันเนื่องมาจากการลดมูลค่าหุ้นหรือลดจำนวนหุ้นจะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ถือหุ้นและได้รับความยินยอมของเจ้าหนี้ด้วย ในขณะที่การลดทุนอันเนื่องมาจากการซื้อหุ้นคืนตามมาตรา ๖๖/๑ (๒) แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดให้บริษัทลดทุนโดยไม่ต้องได้รับความเห็นชอบหรือความยินยอมจากบุคคลดังกล่าว ดังนั้น การซื้อหุ้นคืนภายในวงเงินกำไรสะสมของบริษัทจะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเงินทุนของบริษัท ซึ่งทำให้หลักการของการลดทุนในกรณีการซื้อหุ้นคืนไม่ขัดแย้งกับหลักการของการลดทุนในกรณีทั่วไป

อนึ่ง คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๒) มีข้อสังเกตว่า เมื่อได้พิจารณาแล้วว่าการซื้อหุ้นคืนจะกระทำได้ไม่เกินวงเงินกำไรสะสม จึงสมควรกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ในการซื้อหุ้นคืนให้บริษัทต้องกันกำไรสะสมไว้เป็นเงินสำรองเท่ากับจำนวนเงินที่ได้จ่ายซื้อหุ้นคืนจนกว่าจะมีการจำหน่ายหุ้นที่ซื้อคืนได้หมด หรือลดทุนที่ชำระแล้วโดยวิธีตัดหุ้นซื้อคืนที่จำหน่ายไม่หมดแล้วแต่กรณี เพื่อมิให้บริษัทมีกำไรสะสมคงเหลือในบัญชีซึ่งจะทำให้เข้าใจได้ว่า บริษัทจะสามารถ

^๖ ข้อ ๑๔ เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาที่ต้องจำหน่ายหุ้นที่ซื้อคืนให้หมดตามข้อ ๑๒ ถ้าบริษัทไม่จำหน่ายหรือจำหน่ายไม่หมด ให้บริษัทลดทุนที่ชำระแล้วโดยวิธีตัดหุ้นจดทะเบียนที่ซื้อคืนและยังมิได้จำหน่าย ทั้งนี้ ให้บริษัทปิดประกาศรายละเอียดดังกล่าวไว้ที่ทำการสำนักงานแห่งใหญ่และสำนักงานสาขาของบริษัท (ถ้ามี) และดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงทุนจดทะเบียนในสิบส่วนนับแต่วันตัดหุ้นดังกล่าว

บริษัทอาจจะไม่ปิดประกาศรายละเอียดตามวรรคหนึ่งก็ได้ ในกรณีที่มีกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับอื่นตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ กำหนดให้บริษัทเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการจำหน่ายหุ้นที่ซื้อคืนมาซึ่งมีรายการไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง และบริษัทได้ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับนั้นแล้ว

^๗ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

^๘ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓, ข้างต้น

ซื้อหุ้นคืนเพิ่มเติมหรือนำไปจ่ายเป็นเงินปันผลแก่ผู้ถือหุ้นได้อีก อันจะมีผลกระทบต่อทุนของบริษัท และทำให้ความคุ้มครองแก่บรรดาเจ้าหนี้ของบริษัทต้องลดน้อยลง

ลงชื่อ...พรทิพย์..จาละ

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กันยายน ๒๕๔๗